זאָל ג-ט אויסהיטן פון אַ וואַקאַציע אין קאַנטרי

◆ זייט עלף

Algemeiner Journal

ב"ה. יום ו', י"ב מנחם-אב, ה'תשס"ז
(ניו יאָרק זמנים פרייטיק)

סוף זמן קריאת שמע: 9:25
ליכט בענטשן: 7:59
שקיעת החמה: 8:17
מוצאי שבת: 9:03

פרשת ואתחנן

שבת נחמו
אבות פרק ד'

לוח פאַר דער וואָך

(פרייטיק):
תהלים יומי: פרק סו-סח.
חומש יומי: ואתחנן
ששי עם פירוש רש"י
תניא יומי: [אגרת הקודש] וזהו צדק לפניו יהלך . . . -212- אכי"ר.
דף היומי: בבלי – יבמות פה.

רמב"ם יומי:
ג' פרקים ליום: הל' עבודת כוכבים פרק ז-ט.
פרק א' ליום: הל' ערכין וחרמים. פרק ז.
ספר המצוות: מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מח. נ. נא. ל. לג. לא. לב.

פתגם פון דער וואָך:
"נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם", צוויי מאָל "נחמו", אַ נחמה אויף רוחניות און אַ נחמה אויף גשמיות (חסידישע ספרים).

דער
אַלגעמיינער זשורנאַל

$1.00

המחיר 5 ש"ח

PERIODICALS POSTAGE PAID AT NEW YORK, N.Y. **Post Office Box 250746, Brooklyn, N.Y. 11225 • Tel. (718) 771-0400 • Fax: (718) 771-0308 • E-mail address: algemeiner@aol.com** © COPYRIGHT ALGEMEINER JOURNAL PUBLISHED WEEKLY
Vol. XXXV No. 1825 FRIDAY, JULY 27, 2007 ב"ה, יום ו', י"ב אב, ה'תשס"ז **פרייטיק, יולי 2007,27** **16 PAGES** **PRICE ONE DOLLAR**

מוסלמענישער קאָנגרעסמאַן פּראָטעסטירט אַנטי-דעפאַמעישאָן ליגעס פאַרדאַמונג פאַר זיין צוגלייכן פּרעזידענט בוש צו נאַצי-דייטשלאַנד

◆ פון **מענדל אַדלער**

ראַטגעבער פון קאָנגרעסמאַן קעיטה עליסאָן, דער ערשטער אַמעריקאַנער מוסלמענישער קאָנגרעסמאַן, האָבן היינטיקע וואָך קריטיקירט די "אַנטי-דעפאַמעישאָן ליגע" פון בני ברית, פאַר אַ פאַרדאַמונג וואָס די "ליגע" האָט אַרויסגעגעבן קעגן דעם מוסלמענישן קאָנגרעסמאַן, ווען ער האָט פאַרגליכן די פּאָליסיס פון דער היינטיקער בוש-אַדמיניסטראַציע צו נאַצי-דייטשלאַנד.

די ראַטגעבער פון דעם שוואַרצען קאָנגרעסמאַן עליסאָן זאָגן איצט, אַז די "אַנטי-דעפאַמעישאָן ליגע" האָט פאַרדאַמט דעם קאָנגרעסמאַן, טראָץ דעם וואָס מר. עליסאָן האָט געמאָלדן דער "ליגע", אַז ער פּלאַנט צו "פאַרבעסערן" די אויסטייטשונג פון זיינע ווערטער וועגן דער בוש-אַדמיניסטראַציע, אָבער טראָץ דעם, האָבן די פירער פון דער "עי-די-על" געלאָזט הערן זייער פאַרדאַמונג פונעם קאָנגרעסמאַנס דערקלערונג.

דער מוסלמענישער קאָנגרעסמאַן פון מינעסאָטאַ, דער ערשטער מוסלמענישער קאָנגרעסמאַן אין דער אַמעריקאַנער היסטאָריע, האָט געמאַכט זיין דערקלערונג דעם אַכטן יולי, אין אַ רעדע צו אַן אַטעאיסטישער גרופּע אין מינעסאָטאַ. אין זיין רעדע האָט קאָנגרעסמאַן עליסאָן פאַרגליכן די אויפפירונג פון דער בוש-אַדמיניסטראַציע נאָך די אַטאַקעס פון סעפּטעמבער 11, 2001, צו אַדאָלף היטלערס באַנוצן זיך מיטן פאַרברענען דעם "רייכסטאַג", צו באַפעסטיקן די מאַכט פון זיין נאַצי-פּאַרטיי אין דייטשלאַנד.

נאָך דער רעדע, וואָס האָט

פאָרזעצונג אויף זייט דריי

קאָנגרעסמאַן קעיטה עליסאָן

קליימס קאָנפערענץ וועט אויסצאָלן נאָך 370 מיליאָן דאָלער

◆ פון **יצחק בערסאָן**

בעת די יערלעכע אסיפה פון דעם קליימס קאָנפערענץ וואָס איז לעצטנס פאָרגעקומען, האָט די פירערשאַפט פון דעם קאָנפערענץ באַשלאָסן, אַז במשך פון די קומענדיקע דריי יאָר וועט די אָרגאַניזאַציע אויסצאָלן 370 מיליאָן דאָלער צו שארית הפליטה אידן און אינסטיטוציעס פון די פאַרמעגנס וואָס זי האָט באַקומען פון מזרח דייטשלאַנד, אויף וועלכע עס זיינען נישט געווען קיינע בעלנים. דער קאָנפערענץ האָט געמאָלדן אַז זי וועט אויך אויסצאָלן מער געלט פון אַנדערע מקורות.

בעת דער אסיפה האָט דער קאָנפערענץ אויך גערופן די דייטשישע רעגירונג צו ענדלעך געפינען אַן עצה ווי צו אויסצאָלן סאָשעל סעקיוריטי פאַר געוויסע גראַטעוועטע פון די געטאָס.

בעת דער אסיפה האָט דער באָרד אָוו דירעקטאָרס פונעם קליימס קאָנפערענץ ווידער נאָמינירט הרב יהודה (דזשוליוס) בערמאַן צום אַמט פון טשערמאַן. אַ קאָמיטעט איז געשאַפן געוואָרן צו זוכן אַ נייעם פּרעזידענט, נאָך דעם וואָס דער געוועזענער פּרעזידענט הרב ישראל זינגער האָט געמאָלדן אַז ער וועט נישט לויפן פאַרן אַמט ווידער אַמאָל.

הרב יהודה (דזשוליוס) בערמאַן איז ווידער נאָמינירט געוואָרן אַלס טשערמאַן פון קלעימס קאָנפערענץ.

איר חלום איז פאַרווירקלעכט געוואָרן: זי איז געוואָרן די טייערסטע אידישע לערערין אין ווילנע

ביבליאָטעקאַרין פונעם ווילנער אידישן אינסטיטוט אין ווילנער אוניווערסיטעט שילדערט ווי זי איז אינעם לעצטן מאָמענט אַנטלאָפן פון ווילנער געטאָ

◆ פון **הירשע=דוד כ"ץ**

מיט אַיעדן פאַרבייגייענדיקן טאָג, ווערט דאָך וואָסאַמאָל שווערער צו טרעפן שארית=הפליטה אידן – זיי אַלעמען צו לאַנגע געבענטשטע יאָרן און נאָכאַנאַנדיקע גוטע טעג. ווער רעדט נאָך אַזעלכע וואָס זיינען ביי דער גבורה, קיין עין=הרע, און זיינען דערצו נאָך בכח און ברצון אונדזער היינטיקער אידישער יוגנט צו דערציילן, דערציען, דערווייזן, וואָס נאָר ס'לאָזט זיך וועגן דעם חורבן ("האָלאָקאָוסט") און וועגן אידישן ווידערשטאַנד.

ווער עס קומט ביי היינטיקן טאָג אַ קוק טאָן די רעשטלעך פון דער אידישער ווילנע, אונדזער אַמאָליקן ירושלים ד'ליטא, ווערט נשתומם פון דער ענערגיע און פון דער אינעווייניקסטער פרייד וואָס ביי פאַניע בראַנצאָווסקי, וועלכע איז איצט די ביבליאָטעקאַרין פונעם ווילנער אידישן אינסטיטוט אין ווילנער אוניווערסיטעט. דאָס איז אַן אינעווייניקסטע און בהדיא=אויסשטראַלנדיקע מענטשלעכע פרייד וואָס שטאַמט ניט פון פערזענלעכער עשירות אָדער וואוילטאָג. איר מאַן און לעבנס=באַגלייטערין מיכל (מיכאַאיל) בראַנצאָווסקי, מיט וועמען זי האָט זיך באַקענט אין וואַלד, אויף דער באַזע פון די אידישע פאַרטיזאַנער בעת דער מלחמה, איז געשטאָרבן אין 1985. זי לעבט איינע אַליין אין אַ באַשיידענער דירהלע פון יענער זייט פון טייך ווילייע.

ניין, דאָס איז די פרייד וואָס שטאַמט פונעם יכולת איבערגעבן נייע דורות דאָס אַלץ וואָס האָט פּאַסירט אין ווילנער געטאָ און אין די אַרומיקע וועלדער. און פאַרוואָס טאַקע "פרייד"? אַפּדערוף איז דער תירוץ גראָד אַ מער=ווייניק פשוטער: ביי פאַניע בראַנצאָווסקין, איז די מעגלעכקייט, אַט אַזויפיל יאָר נאָכן חורבן, איבערגעבן דעם יונגן דור דאָס אַלץ וואָס זי איז בכח, וועגן דעם אַמאָליקן אידיש=אידישן לעבן פון פאַר דער מלחמה, וועגן געטאָ, און וועגן אומגלייבלעך=באַהאַרצטן קאַמף קעגן די דייטשן אין די וועלדער, דאָס אַלצדינג איז אין דער בחינה פון אַ געבענטשטער סגולה, אַ סגולה וואָס שטעלט מיט זיך בעת=מעשה פאַר אַ הייליקן חוב, אַ חוב לספר בחורבן בית ישראל לא על ידי שליח, און אַפילו ניט ביי סתם עדות, נאָר ביי אַ מענטש וואָס האָט עס אַליין אַלצדינג אַדורכגעמאַכט.

פאַניע יאָכעלעס=בראַנצאָווסקי, וועלכע פּראַוועט איר 85סטע געבורטסטאָג, דינט אַלס אַן ענערגישע אינספּיראַציע פאַר נאָענטע און פאַר ווייטע, אַן עדות פאַר נייע דורות פון אידישער גבורה און ווידערשטאַנד. מזל טוב פאַניע!

פאַניע יאָכעלעס=בראַנצאָווסקי, וואָס לעבט אין ווילנע און איז אָקערשט געוואָרן פינף=און=אַכציק יאָר, באַזוכט איר אַמאָליקע פאַרטיזאַנער באַזע אין וואַלד, פערציק קילאָמעטער אַ מהלך פון ווילנע, בכדי ווייזן אַ גרופּע סטודענטן ווי אַזוי ס'האָבן געלעבט די אידישע פאַרטיזאַנער אין זייערע באַהאַלטענע "זעמלאַנקעס" (אַזעלכע שטיבעלעך אויסגעגראָבענע אין דער ערד, מיט גרין=באַוואַקסענע דעכער, זיי זאָלן זיך ניט אָנזען פון די דייטשישע עראָפּלאַנען).

אויף דער באַזע האָבן געלעבט בערך הונדערט פאַרטיזאַנער, דער גרעסטער טייל פון זיי אידן, כמעט אַלע אַנטלאָפענע פון ווילנער געטאָ. פאַניע איז אַרויס פון געטאָ אין סאַמע לעצטן טאָג, דעם 23טן סעפּטעמבער 1943.

פאַניע האָט דאָ געלעבט אין וואַלד פון יענעם טאָג אין 1943 ביזן 8טן יולי 1944. זי האָט אַ פירנדיק=אַקטיוון אַנטייל גענומען אין משך פון אָט דער צייט אין אַ גרעסערער צאָל אַקציעס קעגן דער דייטשישער אַרמיי. "מיר האָבן אויפגעריסן רעלסן, באַנען, אַזעלכע פאַרבינדונגען ווי די טעלעפאָנישע סלופּעס, אויסגעפירט זאַדאַניעס (אויפגאַבן) און געמאַכט זאַסאַדעס (אַמבושן) אויף דייטשישע זעלנער. מ'האָט אומגעבראַכט פאַשיסטן".

פאַניע (פייגע) יאָכעלעס איז געוואָרן אין קאָוונע אין תרפ"ב (1922). זי איז מיט טאַטע=מאַמע – בנימין יאָכעלעס און רחל גאַלונסקי=יאָכעלעס – צו אירע פינף יאָר, אין 1927, אַריבערגעפאָרן קיין ווילנע אינאיינעם מיט דער דאַמאָלסט=אָקערשט געבאָרענער שוועסטערל ריוועלע (רבקה). בימים ההם האָט דאָס געהייסן אַריבערפאָרן אַ שווערע גרעניץ: פון דער ליטווישער רעפּובליק (וועמענס הויפּט=שטאָט ס'איז דאַן געווען קאָוונע) ביז קיין פּוילן (וואו ס'איז דאַמאָלסט אַריינגעגאַנגען ווילנע).

דער טאַטע בנימין, מבטן ולידה אַ ווילנער איד, האָט זיך אומגעקערט אין זיין געבורט=שטאָט, און געאַרבעט אַלס אינסטרוקטאָר אין דעם אידישן טעכניקום, צוערשט אויף גרויס=פּאָהולאַנקע און דערנאָכדעם אויף גדאַנסקער גאַס; ער איז געווען אַ ספּעציאַליסט אויף עלעקטראָ=מעכאַניק און די רעמאָנטירונג פון עלעקטרישע מאָטאָרן און זייערע קאָמפּאָנענטן. מיט דער צייט איז אים געלונגען אויך אויפעפענען אַן אייגענעם וואַרשטאַט אויף זאַוואַלנע גאַס מיטן נאָמען "דינאַמאָ".

אין איינעם אַ טאָג, אין 1932 אָדער 1933, האָט די גליקלעכע משפּחה זיך געלאָזט פאָטאָגראַפירן ביי דעם אַריינגאַנג אין וואַרשטאַט "דינאַמאָ" (אין די הינטערשטע צימערן איז געווען די דירה וואו די משפּחה האָט געלעבט): טאַטע=מאַמע, די צוויי טעכטערלעך, פאַניע (פאַניטשקע) און ריוועלע. דער פאָטאָגראַף האָט געהאַט אַ מאַכאַרייקע וואָס האָט אים אויך דערלויבט

פאָרזעצונג אויף זייט ניין

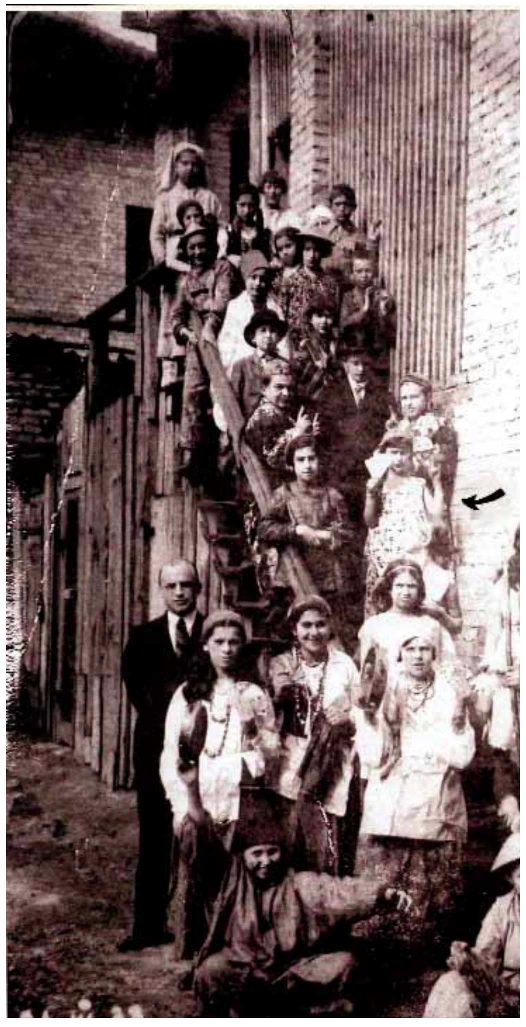

פורים תרצ"ג (1933) אין דער ווילנער אידישער שול וואָס ס'האָט אויסגעבויט די באַוואוסטע דערציערין סאָפיע גורעוויטש: די קינדער גייען פאַרשטעלט אויף פורים. פאַניע (באַצייכנט דורך אַ פייל אויפן בילד) איז אָנגעטאָן ווי אַ כינעזערין און האַלט אין האַנט אַ ווייער (האַנט=בלאָזער).

נאָך 1939 יאָר

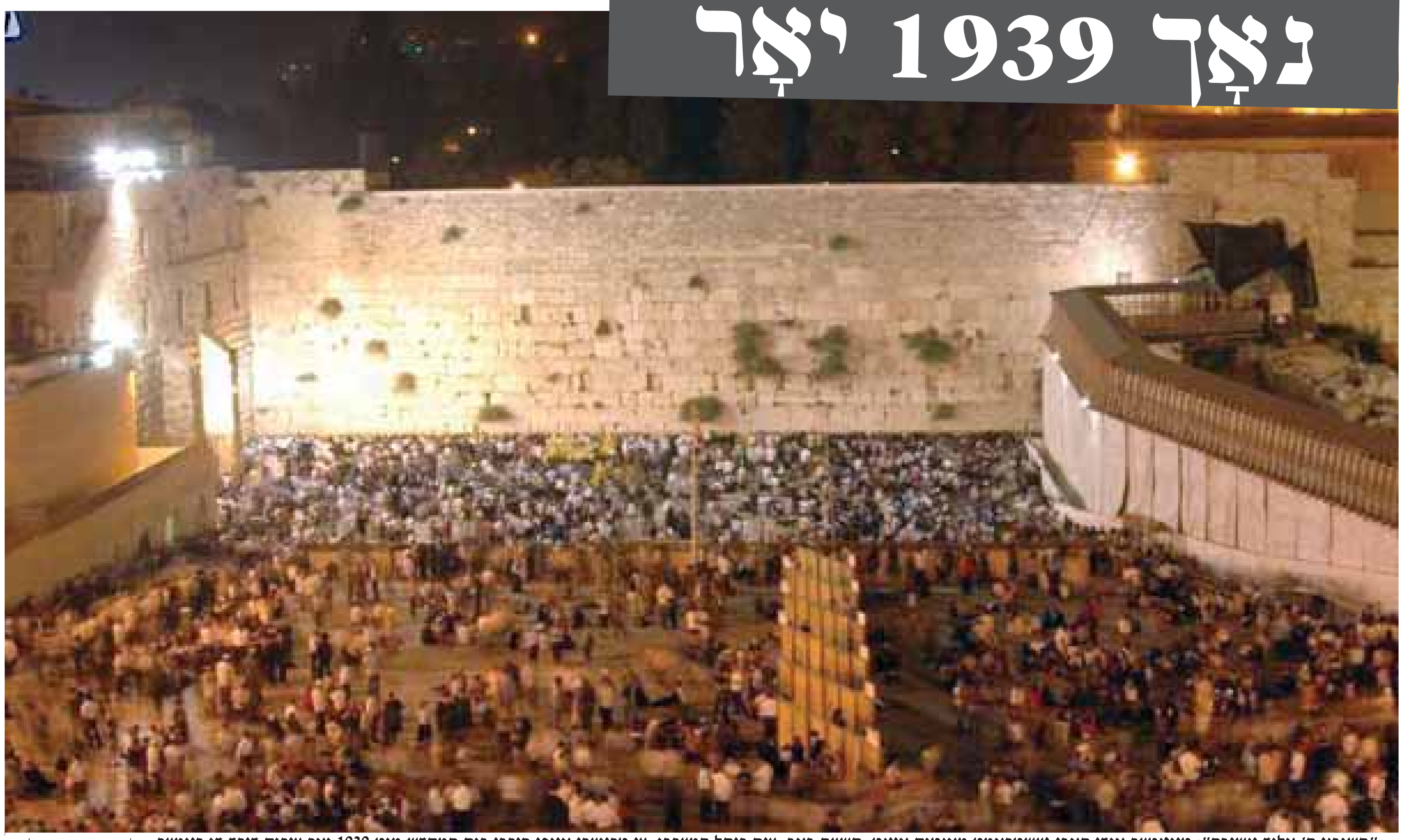

"השיבנו ה' אליך ונשובה": טויזנטער אידן האָבן געשטראָמט מאָנטיק אָוונט, תשעה באב, צום כותל המערבי, צו טרויערן אויפן חורבן בית המקדש מיט 1939 יאָר צוריק דורך די רוימער. בילד: אייטש-עו-ען וועב זייטל.